

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 11.07.2019 № 975) www.economy.nayka.com.ua | № 1, 2020 | 30.01.2020 р.

DOI: [10.32702/2307-2105-2020.1.66](https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.1.66)

УДК 330.322

В. Г. Чернишев,

*к. ф.-м. н., доцент кафедри математичних методів аналізу економіки,
Одеський національний економічний університет, м. Одеса*

ORCID: 0000-0002-1531-7807

Д. В. Окара,

*к. ф.-м. н., доцент кафедри інформаційних технологій та прикладної математики,
Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса*

ORCID: 0000-0002-4607-5521

І. Л. Ковальова,

*к. т. н., доцент кафедри інформаційних технологій та прикладної математики,
Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса*

ORCID: 0000-0002-5363-3915

АНАЛІЗ СТАНУ КАПІТАЛЬНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

V. Chernyshev

*PhD in Physico-Mathematical Sciences,
Associate Professor at Department of Mathematical Methods of the Analysis Economics,
Odesa National Economic University, Odesa*

D. Okara

*PhD in Physico-Mathematical Sciences,
Associate Professor at Department of Information Technologies and Applied Mathematics,
Odesa State Academy of Civil Engineering and Architecture, Odesa*

I. Kovalova

*Associate Professor at Department of Information Technologies and Applied Mathematics,
Odesa State Academy of Civil Engineering and Architecture, Odesa*

ANALYSIS OF THE SITUATION WITH CAPITAL INVESTMENTS IN THE ECONOMY OF REGIONS IN UKRAINE

Одним з стратегічних пріоритетів розвитку України в умовах глобалізації, з урахуванням ключових світогосподарських тенденцій, має стати підвищення значущості регіонів. Структурне та якісне оновлення виробництва та створення ринкової інфраструктури практично повністю відбувається шляхом і за рахунок капітальних інвестицій. Зміцнення виробничої діяльності усіх підприємств реального сектора економіки, а тим самим підвищення суспільного відтворення, неможливе без інтенсифікації відтворення та поліпшення використання діючих основних засобів за рахунок капітальних інвестицій. Обґрунтовано актуальність проведення як на найближчу, так і на віддалену перспективу аналізу стану капітальних інвестицій в економіку регіонів України з метою збільшення економічних вигод. Проаналізовано динаміку зміни обсягу усіх капітальних інвестицій і капітальних інвестицій на одну особу за регіонами України у 2012 – 2018 рр. Зокрема,

виявлено, що упродовж 2012 - 2018 рр. тенденція зміни значення коефіцієнту диференціації обсягу капітальних інвестицій на одну особу була мінливою: повільне зменшення з 13,0 у 2012 р. до 12,6 у 2013 р. і до 11,6 рази у 2014 р. (хоча у 2014 р. спостерігалось збільшення коефіцієнту для усього обсягу капітальних інвестицій), стрімке збільшення до 33,1 рази у 2015 р., зменшення до 19,7 рази у 2016 р. та знову стрімке збільшення до 30,8 у 2017 р. і до 46,2 рази у 2018 р. Стабільно найбільші обсяги капітальних інвестицій спостерігались в економіку м. Києва, найменші – в економіку Закарпатської (у 2012 р.), Херсонської (у 2013 - 2014 рр.) і Луганської (у 2015 – 2018 рр.) областей. Без урахування у 2015 – 2018 рр. показників Луганської області спостерігалась тенденція зміни значення коефіцієнту диференціації обсягу капітальних інвестицій на одну особу без значних стрибків: збільшення до 15,9 рази у 2015 р., зменшення до 12,6 рази у 2016 р. та знову збільшення до 14,2 у 2017 р. і до 16,7 рази у 2018 р. Найменші значення обсягів мали Донецька (у 2015 р.) і Чернівецька (у 2016 – 2018 рр.) області. Наведено авторські висновки та визначено перспективи для подальших досліджень. Надано пропозиції щодо підвищення ефективності сучасної регіональної політики в Україні.

One of the strategic priorities for the development of Ukraine in the context of globalization, considering key global economic trends, should be to increase the importance of regions. Structural and qualitative renovation of production and creation of a market infrastructure is almost entirely carried out through and at the expense of capital investment. Strengthening the production activities of all enterprises in the real economy sector, and thereby increasing social reproduction, is impossible without the intensification of reproduction and improvement in existing fixed assets utilization through capital investments. It has been substantiated the relevance of conducting both the short and long term evaluation of the state of capital investments in the economies of regions of Ukraine in order to increase economic benefits. The dynamics of changes in all the capital investments volume and capital investments per capita in regions of Ukraine within the period of years 2012 - 2018 is analyzed. It was revealed as follows: in 2012 - 2018 the tendency to change the coefficient of differentiation in the total capital investments volume was variable: a slight decrease from 35.7 in 2012 to 33.1 times in 2013, an increase to 40.2 in 2014 and up to 42.8 times in 2015, a slight decrease to 39.8 times in 2016, a rapid increase to 45.5 in 2017 and up to 62.2 times in 2018. Consistently, the largest capital investments volumes were observed in the economy of Kiev, the smallest - in the economy of Chernivtsi (in 2012, 2014, 2016 - 2017), Luhansk (in 2015, 2018) and Kherson (in 2013) regions. Through years 2012 - 2018 the tendency to change the value for the coefficient of differentiation in the capital investment volume per capita was also volatile: slow decrease from 13.0 in 2012 to 12.6 in 2013 and to 11.6 times in 2014 (although, in 2014 there was observed an increase in this coefficient for the entire volume of capital investments), a rapid increase to 33.1 times in 2015, a decrease to 19.7 times in 2016 and again a rapid increase to 30, 8 in 2017 and up to 46.2 times in 2018. Still consistently the largest capital investments volumes were observed in the economy of Kiev, the smallest - in the economy of Transcarpathian (in 2012), Kherson (in 2013 - 2014) and Luhansk (in 2015 - 2018) areas. Excluding indicators of the Luhansk region for years 2015 – 2018 presented, a tendency to change the coefficient of differentiation in the capital investments volume per capita is found without significant leaps: an increase to 15.9 times in 2015, a decrease to 12.6 times in 2016 and again an increase to 14.2 in 2017 and to 16.7 times in 2018. The lowest volumes were observed in the Donetsk (in 2015) and Chernivtsi (in 2016 - 2018) regions. The work presents authors' conclusions and determines prospects for further studies. Suggestions are provided to improve the effectiveness of modern regional policy in Ukraine.

Ключові слова: регіони України; капітальні інвестиції; основні засоби; економічний розвиток; коефіцієнт диференціації.

Keywords: *regions of Ukraine; capital investments; fixed assets; economic development; coefficient of differentiation.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Економіка України за 28 років незалежності так і не змогла відновитися до рівня 1990 р. За цей час більшість показників погіршилася. Місця, які займає країна у рейтингах міжнародних організацій свідчать про її низький рівень конкурентоспроможності. Одним з найбільш відомих центрів з вивчення конкурентоспроможності країн є Всесвітній економічний форум (ВЕФ). За методикою ВЕФ підчас щорічного дослідження розраховується Глобальний індекс конкурентоспроможності (ГІК). ГІК є кумулятивним індексом, тобто невідповідність одного з елементів призводить до погіршення комплексного значення індексу. У 2012 – 2018 рр. Україна у рейтингу ГІК посідала найвище 73 місце з 144 країн у 2012 р., найнижче – 85 місце з 138 країн у 2016 р., у 2018 р. – 83 місце серед 140 країн [1].

Прискорення зростання ВВП у другому кварталі 2019 р. до 4,6% у річному вимірі було спричинене переважно поживаленням внутрішнього споживання на тлі стрімкого поліпшення споживчих настроїв. Внутрішні політичні ризики для зменшення інфляції знизилися із початком роботи Верховної Ради нового скликання та формуванням нового Уряду. Це відкриває можливість для активізації переговорів із МВФ щодо нової програми співпраці [2, с. 123]. Зростання ВВП у країнах Євросони у 2018 р. відбулось лише на 1,9%, у США – на 2,9%, в Китаї – на 6,6%. Реальний ВВП України в 2018 р. зріс на 3,3% після збільшення його в 2017 р. на 2,5% і в 2016 р. – на 2,4%. Згідно з очікуваннями Національного банку України економіка країни збільшиться у 2019 р. на 2,5%, а у 2020 р. – на 2,9%. Держбюджети на 2018 р. і 2019 р. побудовані на прогнозі зростання економіки в ці роки на 3% щороку [3], [4]. Високий рівень валового зовнішнього боргу України робить національну економіку вразливішою до збільшення процентних ставок, зниження цін на експортовані товари, падіння темпів економічного зростання в країнах - торговельних партнерах тощо. Досягнута макрофінансова стабільність в Україні є доволі хиткою й може бути зруйнована під впливом масштабних зовнішніх шоків чи негативних подій усередині країни – як економічних, так і політичних [5, с. 54 – 57].

Розвиток суб'єктів господарювання регіонів України та економіки країни загалом неможливий без реалізації ефективної інвестиційної діяльності, яка дає змогу спрямувати залучені фінансові ресурси на реалізацію інвестиційних проектів з метою майбутньої економічної вигоди. Зміцнення виробничої діяльності усіх підприємств реального сектора економіки регіонів, а тим самим підвищення суспільного відтворення, неможливе без інтенсифікації відтворення та поліпшення використання діючих основних засобів за рахунок капітальних інвестицій. Капітальні інвестиції відіграють роль каталізатора виробництва і є потужним стимулом до переоснащення та модернізації технічної бази підприємств, що підвищує їх конкурентоспроможність на ринку.

Таким чином, актуальним питанням як на найближчу, так і на віддалену перспективу є аналіз стану капітальних інвестицій та їх впливу на економіку зростання регіонів України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спираються автори, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Науково-методологічним основам соціально-економічного розвитку територій, обґрунтуванню взаємозв'язків процесів ринкової трансформації та регіонального розвитку присвятили дослідження такі українські і зарубіжні науковці, як: У. Айзард, О.М. Алімов, Я.Б. Базилюк, З.В. Варналій, А. Вебер, В.М. Геєць, Б.М. Данилишин, М.І. Долішній, Х.Зіберт, В. Крісталлер, В. Лаунгардт, Е.М. Лібанова, А. Маршалл, Я.Б. Олійник, Р. Солоу, Д.М. Стеченко, Дж. Фрідман, П. Хаггет, Л.Г.Чернюк та ін. Багато напрацювань в інвестиційній сфері, які розкривають її основи та визначають особливості інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання, мають такі вітчизняні вчені, як: О.Д. Вовчак, А.П. Дука, Л.Д. Забродська, Т.Г. Затонацька, Р.С. Квасницька, В.В. Крук, Т.В. Майорова, А.В. Мертенс,

А.С. Музиченко, К.В. Паливода, С.М. Панчишин, А.А. Пересада, Т.С. Пічугіна, В.Г. Федоренко, Н.А. Хрущ, В.Я. Шевчук та ін. Регіональний розвиток є складним, динамічним процесом. Віддаючи належне здобутому ваговому науковому доробку вчених, широта та складність розглядуваної теми вимагають продовження досліджень, подальшої конкретизації набутих знань, більш всебічного та ґрунтовного вивчення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є аналіз динаміки обсягів капітальних інвестицій в економіку регіонів України у 2012 - 2018 рр.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Одним з стратегічних пріоритетів розвитку України в умовах глобалізації, з урахуванням ключових світогосподарських тенденцій, має стати підвищення значущості регіонів. В останні роки відбулись зміни до формування та реалізації політики регіонів як на національному, так і регіональному рівнях. Затверджена у 2014 р. Державна стратегія розвитку України на період до 2020 р. запровадила інтегрований підхід за трьома взаємопов'язаними складовими державної регіональної політики: секторальна (галузева), територіальна (просторовий розвиток) та управлінська.

Україна має значний природно-ресурсний, трудовий, соціальний та виробничий потенціал регіонів, який внаслідок тривалої системної кризи зазнав певної руйнації. Його відновлення можливе лише на основі удосконалення територіального управління, активної координації господарської діяльності окремих суб'єктів та розвитку нових форм стимулювання регіональної економіки. Важливо сформувати розгалужену систему міжрегіональних економічних зв'язків, розширити можливості кооперування і комбінювання виробництва з метою формування стабільних господарських територіальних систем [6, с. 4]. Сучасна економічна карта України засвідчує збереження просторової нерівномірності та міжрегіональних соціально-економічних диспропорцій. Нерівномірність регіонального розвитку в Україні посилює диференціацію якості життя населення, активізує зовнішню трудову міграцію, унеможлиблює зменшення масштабів безробіття та ефективне вирішення інших соціальних проблем [7, с. 14].

Разом з загальною висхідною тенденцією динаміки валового регіонального продукту (ВРП) України в абсолютних і відносних вимірах спостерігається зростання міжрегіональної диференціації. Так, у 2017 р. коефіцієнт диференціації ВРП на одну особу у порівнянні з 2012 р. зріс з 6,7 до 17,2 рази. У 2018 р. у порівнянні з 2012 р. коефіцієнт диференціації усього обсягу капітальних інвестицій зріс з 35,7 до 62,2 рази, а коефіцієнт диференціації обсягу капітальних інвестицій на одну особу - з 13,0 до 46,2 рази [3].

Економічні трансформації мають (принаймні в Україні) супроводжуватись максимальною економією ресурсів, упровадженням нових продуктів і технологій. При цьому винахід виключно нових технологій є значно більш ризикованим і потребує більше коштів, а необхідною передумовою запровадження іноземних технологій має стати їхнє доопрацювання згідно з внутрішніми вимогами. Україна здатна не наздоганяти розвинуті країни, а реалізувати органічно властиву саме нам модель модернізації [8, с. 27 – 28].

Структурне та якісне оновлення виробництва та створення ринкової інфраструктури практично повністю відбувається шляхом і за рахунок капітальних інвестицій. Чим масштабнішими є обсяги та вищою ефективність інвестицій, тим швидшим є відтворювальний процес, здійснюються позитивні ринкові перетворення. З іншого боку, недостатнє інвестування веде до втрати конкурентоспроможності національної економіки, занепаду основного капіталу тощо, а відтак – скорочення інвестиційної діяльності [9, с. 16]. Капітальні інвестиції – це інвестиції у придбання або виготовлення власними силами для власного використання матеріальних та нематеріальних активів, термін служби яких перевищує один рік.

Структура капітальних інвестицій за об'єктами вкладення необоротних активів у 2018 р. засвідчує, що підприємства вкладали значно більше коштів у матеріальну їх частину, питома вага яких склала 93,3% від всіх інвестицій. Зокрема, інвестиції в житлові будівлі склали 10,1%, нежитлові будівлі – 14,7%, інженерні споруди – 19,4%, машини, обладнання та інвентар – 33,1%, транспортні засоби – 12,1%, земля – 0,3%, довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва – 0,7%, інші матеріальні активи – 2,9%. Інвестиції в нематеріальні активи склали 6,7% [3]. Така ситуація, на перший погляд, є доцільною, оскільки спрямування коштів саме в активну частину матеріальних необоротних активів сприяє підвищенню ефективності інвестицій та підвищує мотивацію до подальшого інвестування. Водночас негативним є той факт, що вкладення у нематеріальні активи залишаються менш пріоритетним напрямом інвестування в Україну. Адже нематеріальні активи репрезентують наявний інтелектуально-інформаційний потенціал підприємства, за допомогою якого запроваджуються технологічні зміни виробничого процесу, маркетингові, організаційні та інші нововведення відповідно до вимог нової інноваційної моделі економіки [10, с. 319].

Дослідимо динаміку зміни обсягу капітальних інвестицій за регіонами України в 2012 – 2018 рр. (табл. 1). Для отримання узагальнюючих показників динаміки обчислимо середні величини: середній рівень динамічного ряду, середній абсолютний приріст, середній темп зростання, середній темп приросту, абсолютне значення 1% приросту [11, с. 416 – 423].

Таблиця 1.
Капітальні інвестиції за регіонами України за за 2012 - 2018 рр., млн. грн.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Україна	273256,0	249873,4	219419,9	273116,4	359216,1	448461,5	578726,4
Вінницька	5824,1	6109,5	5674,6	7373,0	8301,9	11744,1	17626,5
Волинська	3254,4	3327,1	3389,7	6166,8	6384,2	7041,9	8687,0
Дніпропетровська	22509,3	21290,1	20356,5	25919,9	33169,0	42908,5	60288,6
Донецька	31721,9	27912,4	13155,3	8304,3	11902,2	17268,9	26979,4
Житомирська	2892,6	3005,4	2904,9	4044,4	5573,5	7722,0	8742,3
Закарпатська	2736,1	2645,8	2638,7	3778,4	4663,0	5623,7	7500,6
Запорізька	7204,4	6838,8	7034,5	7794,3	11039,7	15879,7	15732,0
Івано-Франківська	5166,9	4797,2	6837,5	9609,3	7947,6	9707,8	9393,7
Київська	20366,8	20696,6	19653,5	24359,1	33411,4	34494,5	40713,4
Кіровоградська	4576,2	3224,0	3122,4	4057,1	6355,3	7320,9	7181,5
Луганська	8222,6	11369,3	5222,6	2060,1	4122,2	3329,8	3219,3

Львівська	11173,3	9816,7	9555,0	13386,5	18605,2	24105,9	28995,5
Миколаївська	4696,0	5008,7	3771,4	5989,9	9730,2	11178,0	10099,2
Одеська	14631,2	11872,2	9361,3	9983,5	16728,7	22299,7	23787,8
Полтавська	10217,4	9536,3	8827,8	8337,9	15265,6	15855,6	18636,7
Рівненська	2770,9	2837,3	2804,6	4334,2	4324,1	6126,8	7228,0
Сумська	2871,2	2721,3	2798,1	3663,0	5762,6	6947,1	7749,9
Тернопільська	3374,8	2976,2	2590,0	3827,5	4888,2	7150,6	8375,0
Харківська	14759,2	9292,6	8032,3	11246,7	16545,9	19361,7	23551,3
Херсонська	2435,7	2124,8	2208,1	3107,4	4591,3	7362,2	8853,2
Хмельницька	3489,3	3637,6	4078,3	6809,3	9123,3	10499,9	11274,9
Черкаська	3781,0	3413,3	3262,1	4485,8	6498,7	8144,2	11110,4
Чернівецька	2229,3	2257,4	1686,9	2789,2	2668,8	2992,1	3720,6
Чернігівська	2737,3	2842,0	2621,2	3550,2	5318,5	7351,1	8971,3
м. Київ	79614,2	70320,6	67832,6	88138,6	106295,5	136044,8	200308,3

¹ Тут і надалі дані наведені без урахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим, м. Севастополя та частини тимчасово окупованих територій у Донецькій та Луганській областях та зони АТО.

Примітка. В окремих випадках сума складових може не дорівнювати підсумку у зв'язку з округленням.
Джерело: складено авторами на основі [3].

У післякризовий період 2010 - 2011 рр. розпочався процес поступового відновлення інвестиційної активності із суттєвим відставанням від економічного зростання. Зокрема, у 2011 р. Україні вдалося забезпечити приріст капітальних інвестицій порівняно з 2010 р. на 33,6%. Однак цей показник виглядає вагомим лише через низьку базу порівняння. У 2012 р. позитивна динаміка інвестиційних процесів збереглася (приріст у порівнянні з 2011 р. на 13,2%) в основному за рахунок інтенсивного інвестування у будівництво спортивних об'єктів та оновлення інфраструктури у рамках підготовки до чемпіонату Європи з футболу 2012 року. Загострення політичної та соціально-економічної ситуації в країні наприкінці 2013 р., анексія АР Крим і агресія Російської Федерації на сході України у 2014 р. зашкодили закріпленню позитивної тенденції попередніх років. Упродовж 2013 – 2014 рр. спостерігалось зменшення обсягу капітальних інвестицій в економіку України – з 273256,0 млн. грн. у 2012 р. до 219419,9 млн. грн. у 2014 р. З 2015 р. спостерігається стала тенденція поступового зростання показника – від 273116,4 млн. грн. у 2015 р. до 578726,4 млн. грн. у 2018 р. За три квартали 2019 р. у порівнянні з відповідним періодом 2018 р. має місце зростання показника на 12,5%. Найвищі темпи зростання обсягу капітальних інвестицій відбувалися в 2016. р. (131,5% порівняно з 2015 р.) та в 2018 р. (129% порівняно з 2017 р.). У 2018 р. у порівнянні з 2012 р. обсяг капітальних інвестицій в економіку України збільшився на 305470,4 млн. грн., тобто у 2,1 рази. У 2012 – 2018 рр. у середньому щорічно обсяг капітальних інвестицій складав 343152,8 млн. грн. Щорічно обсяг збільшувався в середньому на 50911,7 млн. грн. Середній темп зростання показника складав 113,3%, а середній темп приросту – 13,3%. Абсолютне значення 1% приросту обсягу капітальних інвестицій в економіку України складало 4484,615 млн. грн.

Середній показник частки обсягу капітальних інвестицій від ВВП економік 161 країн світу за 2017 р. складав 24,42%. Найбільше значення – 53,78% у Мавританії, найменше – 7,65% у Пуерто-Ріко. Швейцарія посіла 72 місце (23,54%), Франція – 76 місце (23,37%), США – 109 місце (20,59%), Україна – 115 місце (19,95%), Польща – 119 місце (19,82%). Серед країн ЄС аналізований середній показник складав 21,57%. Найбільше значення – 33,41% у Ірландії, найменше – 12,51% у Греції [12].

Аналіз даних показує, що найбільші частки у підсумку обсягу капітальних інвестицій (у відсотках) в економіку України упродовж 2012 – 2018 рр. займали такі регіони: м. Київ, Дніпропетровська, Київська, Львівська, Одеська області. Так, у 2018 р. їх частки склали відповідно 34,6%, 10,4%, 7,0%, 5,0%, 4,1%. Останню п'ятірку аутсайдерів посідали Луганська (з 2015 р.), Сумська, Рівненська, Закарпатська, Чернівецька області. У 2018 р. їх частки склали відповідно 0,56%, 1,34%, 1,2%, 1,3%, 0,64%. У 2018 р. у порівнянні з 2017 р. частка у підсумку обсягу капітальних інвестицій у м. Києві зменшилася на 4,3%, у Дніпропетровській області – на 0,8%. У Київській, Львівській, Одеській областях частка збільшилась відповідно на 0,7%, 0,4%, 0,9%. Частка показника Рівненської області незначно збільшилась на 0,2%, частки Луганської та Сумської областей незначно зменшились відповідно на 0,2%, частки Закарпатської та Чернівецької областей не змінилися.

У 2018 р. у порівнянні з 2012 р. обсяг капітальних інвестицій в економіку м. Києва (лідера) збільшилась на 120694,1 млн. грн., тобто у 2,5 рази. Упродовж 2012 – 2018 рр. у середньому щорічно обсяг капітальних інвестицій складав 106936,314 млн. грн. Щорічно обсяг збільшувався в середньому на 20115,6833 млн. грн. Середній темп зростання показника складав 116,6%, а середній темп приросту –

16,6%. Абсолютне значення 1% приросту суми капітальних інвестицій в економіку м. Києва складало 1360,448 млн. грн.

У 2019 р. у порівнянні з 2012 р. обсяг капітальних інвестицій в економіку Чернівецької області-аутсайдера збільшилась на 1491,3 млн. грн., тобто у 1,7 рази. Обсяг капітальних інвестицій у середньому щорічно складав 2620,6143 млн. грн. Щорічно обсяг збільшувався в середньому на 248,55 млн. грн. Середній темп зростання показника складав 108,9%, а середній темп приросту – 8,9%. Абсолютне значення 1% приросту обсяг капітальних інвестицій в економіку Чернівецької області складало 29,921 млн. грн.

У 2012 – 2018 рр. у 16 регіонах середній темп приросту обсяг капітальних інвестицій був більше середнього темпу приросту по країні і складав від 13,6% (Миколаївська область) до 24,0% (Херсонська область). У 7 регіонах темп приросту був менше і складав від 7,8% (Кіровоградська область) до 12,2% (Київська область). В Донецькій і Луганській областях середній темп скорочення складав відповідно 2,7% і 14,5%. Збройна агресія Російської Федерації на сході країни не сприяла в Луганській області зростанню суми капітальних інвестицій. На окупованих територіях залишилося 388 державних підприємств, 4500 об'єктів державної власності (об'єкти нерухомості) та понад 100 великих підприємств недержавної форми власності. Загалом втрачено близько 50% промислового потенціалу Донбасу. Обладнання деяких підприємств було вивезено на територію РФ або розібрано на металобрухт. За інформацією з відкритих джерел, включаючи фінансові звіти підприємств, реалістичною вбачається оцінка втрат унаслідок демонтажу та вивезення обладнання в 1 млрд. грн. у цінах на початок 2014 р. [13, с.44].

Упродовж 2012 - 2018 рр. тенденція зміни значення коефіцієнту диференціації усього обсягу капітальних інвестицій була мінливою: незначне зменшення з 35,7 рази у 2012 р. до 33,1 рази у 2013 р., збільшення до 40,2 рази у 2014 р. та до 42,8 рази у 2015 р., незначне зменшення до 39,8 рази у 2016 р., стрімке збільшення до 45,5 рази у 2017 р. та до 62,2 рази у 2018 р. Стабільно найбільші обсяги капітальних інвестицій спостерігались в економіку м. Києва, найменші – в економіку Чернівецької (у 2012 р., 2014 р., 2016 – 2017 рр.), Луганської (у 2015 р., 2018 р.) і Херсонської (у 2013 р.) областей.

Соціально-економічний розвиток регіонів за напрямом “Інвестиційно-інноваційний розвиток та зовнішньоекономічна співпраця“ характеризує, зокрема, обсяг капітальних інвестицій (крім інвестицій з державного бюджету) у розрахунку на одну особу населення наростаючим підсумком з початку року, що є більш об'єктивною оцінкою стану капітальних інвестицій в економіки регіонів України. Дослідимо динаміку зміни обсягу капітальних інвестицій на одну особу за регіонами України в 2012 – 2018 рр. (табл. 2).

Обсяг капітальних інвестицій на одну особу у 2018 р. в середньому по Україні збільшився у порівнянні з 2012 р. на 7279,3 грн., тобто у 2,1 рази. Збільшення цього показника спостерігалось у всіх регіонах (від 1,6 рази у Харківській, Одеській, Кіровоградській областях до 3,8 рази у Херсонській області), крім Луганської (зменшення на 2144,6 грн. – у 2,4 рази) та Донецької (зменшення на 779 грн. – у 1,1 рази) областях. У 2018 р. у порівнянні з 2017 р. збільшення обсягу капітальних інвестицій на одну особу спостерігалось у 21 регіоні: від найменшого значення у 3,9 грн. (Запорізька область) до найбільшого значення 21946,1 грн. (м. Київ). У Донецькій області показник збільшився на 2366,9 грн., тобто на 57,7%. У чотирьох областях (Кіровоградській, Луганській, Івано-Франківській, Миколаївській) значення показника зменшилося відповідно на 0,9%, 2,3%, 3,0% і 8,9%. Упродовж 2012 – 2018 рр. у середньому щорічно обсяг капітальних інвестицій на одну особу в середньому по країні складав 8099,3 грн. Щорічно обсяг збільшувався в середньому на 1213,2 грн. Середній темп зростання показника складав 113,4%, а середній темп приросту – 13,4%. Абсолютне значення 1% приросту обсягу капітальних інвестицій на одну особу в середньому по Україні складало 106,0 грн.

Аналіз даних показує, що найбільші обсяги капітальних інвестицій на одну особу у 2012 – 2018 рр. займали такі регіони: м. Київ, Київська, Дніпропетровська, Полтавська і Львівська області. Останні п'ять місць посідали Рівненська, Житомирська, Чернівецька, Закарпатська і Луганська (з 2015 р.) області. Так, у 2012 – 2018 рр. у середньому щорічно обсяг капітальних інвестицій на одну особу в економіку м. Києва складав 37343,8 грн. Щорічно обсяг збільшувався в середньому на 6747,8 грн. Середній темп зростання показника складав 115,9%, а середній темп приросту – 15,9%. Абсолютне значення 1% приросту показника складало 470,9 грн. Обсяг капітальних інвестицій на одну особу в економіку Луганської області у середньому щорічно складав 2412,4 грн. Щорічно обсяг зменшувався в середньому на 357,4 грн. Середній темп зростання показника складав 86,2%, а середній темп скорочення – 13,8%. Абсолютне значення 1% приросту показника складало 15,3 грн.

Таблиця 2.

Капітальні інвестиції на одну особу за регіонами України за за 2012 - 2018 рр., грн.

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Україна	6467,1	5908,9	5122,9	6399,9	8451,6	10598,0	13746,4
Вінницька	3587,4	3781,6	3530,5	4610,2	5224,0	7451,8	11291,7
Волинська	3139,5	3205,6	3261,2	5929,3	6144,0	6790,8	8400,0
Дніпропетровська	6798,9	6457,8	6204,0	7944,9	10239,5	13294,8	18749,4

Донецька	7248,4	6421,5	3054,0	1945,6	2806,0	4102,5	6469,4
Житомирська	2274,4	2373,0	2305,5	3229,0	4477,5	6244,4	7127,9
Закарпатська	2189,2	2111,9	2101,9	3007,0	3712,2	4478,7	5978,3
Запорізька	4030,0	3842,7	3974,1	4431,1	6323,7	9176,2	9180,1
Івано-Франківська	3749,0	3478,3	4956,1	6964,6	5765,8	7055,2	6843,5
Київська	11875,7	12046,9	11415,8	14121,6	19340,1	19840,4	23194,1
Кіровоградська	4611,3	3273,1	3193,6	4180,6	6599,2	7669,2	7603,6
Луганська	3638,3	5067,9	2347,0	932,9	1877,4	1529,6	1493,7
Львівська	4429,5	3893,7	3792,1	5317,1	7395,5	9590,8	11563,8
Миколаївська	3996,3	4280,2	3235,5	5161,2	8435,7	9762,3	8894,1
Одеська	6145,7	4978,3	3924,4	4190,7	7036,7	9394,4	10034,4
Полтавська	6975,8	6553,2	6106,2	5805,8	10712,0	11225,3	13318,6
Рівненська	2400,1	2452,7	2420,0	3735,0	3723,7	5278,8	6242,3
Сумська	2506,3	2395,7	2485,0	3281,8	5207,0	6331,6	7138,4
Тернопільська	3137,6	2776,1	2424,2	3595,3	4615,0	6793,9	8007,9
Харківська	5410,8	3409,9	2954,6	4151,1	6141,1	7219,2	8823,5
Херсонська	2256,6	1978,4	2065,9	2921,4	4341,3	7012,4	8505,5
Хмельницька	2655,7	2782,5	3134,7	5259,5	7090,6	8224,4	8903,2
Черкаська	2978,4	2707,3	2604,9	3606,6	5268,7	6663,8	9184,2
Чернівецька	2468,5	2494,9	1861,6	3075,6	2945,9	3308,6	4122,7
Чернігівська	2547,3	2671,8	2490,0	3407,8	5160,3	7219,7	8932,3
м. Київ	28552,9	24975,3	23910,0	30861,2	36974,2	47093,3	69039,4

Примітка. Розрахунки капітальних інвестицій на одну особу здійснено виходячи з середньорічної кількості постійного населення.

Джерело: складено і розраховано авторами на основі [3].

Упродовж 2012 – 2018 рр. в 16 регіонах середній темп приросту обсягу капітальних інвестицій на одну особу був більше середнього темпу приросту по країні і складав від 14,3% (Миколаївська область) до 24,8% (Херсонська область). У 7 регіонах середній темп приросту був менше і складав від 8,5% (Харківська область) до 11,8% (Київська область). У Донецькій і Луганській областях середній темп скорочення показника складав відповідно 1,9% і 13,8%.

У 2012 - 2018 рр. тенденція зміни значення коефіцієнту диференціації обсягу капітальних інвестицій на одну особу була мінливою: повільне зменшення з 13,0 у 2012 р. до 12,6 у 2013 р. і до 11,6 рази у 2014 р. (хоча у 2014 р. спостерігалось збільшення коефіцієнту для усього обсягу капітальних інвестицій), стрімке збільшення до 33,1 рази у 2015 р., зменшення до 19,7 рази у 2016 р. та знову стрімке збільшення до 30,8 у 2017 р. і до 46,2 рази у 2018 р. Стабільно найбільші обсяги капітальних інвестицій спостерігались в економіку м. Києва, найменші – в економіку Закарпатської (у 2012 р.), Херсонської (у 2013 - 2014 рр.) і Луганської (у 2015 – 2018 рр.) областей. Без урахування у 2015 – 2018 рр. показників Луганської області спостерігалась тенденція зміни значення коефіцієнту диференціації обсягу капітальних інвестицій на одну особу без значних стрибків: збільшення до 15,9 рази у 2015 р., зменшення до 12,6 рази у 2016 р. та знову збільшення до 14,2 у 2017 р. і до 16,7 рази у 2018 р. Найменші значення обсягів мали Донецька (у 2015 р.) і Чернівецька (у 2016 – 2018 рр.) області.

Дослідимо взаємозв'язок між величиною ВРП та обсягом капітальних інвестицій на одну особу у 2017 році за допомогою кореляційно-регресійного аналізу. За допомогою методу найменших квадратів знаходимо рівняння лінійної парної регресії:

$$y_x = 19661 + 4,67 x.$$

Параметр $b_1 = 4,6735$ свідчить про те, що при збільшенні на 1 грн. обсягу капітальних інвестицій на одну особу середнє значення величини ВРП на одну особу збільшиться на 4,67 грн. Коефіцієнт детермінації дорівнює 0,9278, тобто зміна величини ВРП на одну особу майже на 92,78% обумовлена обсягом капітальних інвестицій на одну особу, у той час як на інші чинники доводиться лише 7,22 % зміни.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. У результаті проведеного дослідження можна сформулювати такі висновки:

- активізація іноземного інвестування в Україну на сьогодні суттєво обмежується через несприятливий інвестиційний клімат, основними причинами якого є, зокрема, війна на сході країни, структурна деградація економіки, корупція на різних рівнях державного управління, недосконала законодавча база, обтяжлива система оподаткування, втрата довіри до банківського сектору, неможливість залучення кредитних ресурсів через їх високу вартість та низький рівень прибутків бізнесу в інвестиції. Згідно з ГІК 2018 року, інвестиційну привабливість країни суттєво знижують, зокрема, такі показники: неналежний захист права власності (129 місце), відсутність належного захисту прав на інтелектуальну власність (114 місце), адміністративний тиск на бізнес (67 місце), втрата незалежності судової системи (117 місце), неефективність правової бази у вирішенні господарських суперечок (103 місце) [1];

- для більш ефективного залучення капітальних інвестицій на регіональних рівнях важливо визначитися з ключовими галузями економіки, які мають можливість для зростання і реальну перспективу збереження чи виходу на нові ринки, а також сформувати бази даних цільових потенційних інвесторів, підвищити ефективність організації маркетингового просування.

Подальшого дослідження потребують аналіз стану обсягу капітальних інвестицій за видами активів, за джерелами фінансування, за видами економічної діяльності (у тому числі промислової) в економіці регіонів України з метою підвищення конкурентоспроможності на ринку.

Список літератури.

1. The Global Competitiveness Report 2018 / World Economic Forum. 2018. URL: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdf>
2. Хохич Д.Г. Механізм взаємодії інфляційного таргетування та економічного зростання в Україні / Д.Г. Хохич // Фінанси України. – 2019. – № 9. – С. 111 – 126.
3. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua>
5. Богдан Т.П. Глобальний борг як індикатор проблем світової економіки та виклики для фінансової політики України / Т.П. Богдан // Фінанси України. – 2019. – № 9. – С. 43 – 63.
6. Розміщення продуктивних сил і регіональної економіки: Підручник / С.І.Дорогунцов, Т.А. Заяць, Ю.І. Пітюренко та ін.; за заг. ред. С.І. Дорогунцова. – К.: КНЕУ, 2005. – 988 с.
7. Територіальний розвиток і регіональна політика в Україні: виклики та пріоритети сталого ендогенного зростання регіонів України в умовах сучасних реформ: наук. доп. / ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. ред. В. С. Кравців. – Львів, 2018. – 157 с. (Серія «Проблеми регіонального розвитку»). – Режим доступу: <http://ird.gov.ua/irdp/p20180701.pdf>
8. Лібанова Е.М. Модернізація економіки України в контексті соціальних викликів / Е.М. Лібанова // Демографія та соціальна економіка. – 2011. – № 1. – С. 24 – 38. – Режим доступу: <https://dse.org.ua/archive/15/2.pdf>
9. Майорова Т.С., Крук В.В., Шевчук Я.В. Капітальні інвестиції: сутність та проблеми реалізації в кризових умовах / Т.С. Майорова, В.В. Крук, Я.В. Шевчук // Інвестиції: практика та досвід. - 2015. - № 21. – С. 12 – 16. – Режим доступу: http://www.investplan.com.ua/pdf/21_2015/4.pdf
10. Радевич Т.В. Капітальні інвестиції в Україні: сучасні тенденції та перспективи розвитку / Т.В. Радевич // Сталый розвиток економіки. – 2015. – № 2. – С. 317 – 322.
11. Мармоза А.Т. Теорія статистики: підручник / А.Т. Мармоза. – 2-ге вид., перероб. та доп. – К.: Центр учбової літератури, 2013. – 592 с.
12. Капітальные инвестиции, процент ВВП – классификация стран / The Global Economy. com - Режим доступу: https://ru.theglobaleconomy.com/rankings/Capital_investment/
13. Пашков М., Машовець К., Гончар М. [та ін.] Війна на Донбасі: реалії і перспективи врегулювання / М. Пашков, К. Машовець, М. Гончар [та ін.] // Національна безпека і оборона. – 2019. – № 1 – 2. – С. 2 – 109.

References.

1. The Global Competitiveness Report 2018, World Economic Forum. 2018, [Online], available at: <http://www3.weforum.org/docs/GCR2018/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2018.pdf>
2. Khokhych, D.H. (2019), "The mechanism of interaction of inflation targeting and economic growth in Ukraine", *Finansy Ukrainy*, vol. 9, pp. 111 – 126.
3. State Statistics Service of Ukraine, [Online], available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
4. The National Bank of Ukraine, [Online], available at: <https://bank.gov.ua>
5. Bohdan, T.P. (2019), "Global Debt as an Indicator of Global Economy Issues and Challenges for Ukraine's Financial Policy", *Finansy Ukrainy*, vol. 9, pp. 43 – 63.
6. Dorohuntsov, S.I. Zaiats, T.A. Pitiurenko, Yu.I. and others (2005), *Rozmishchennia produktyvnykh syl i rehionalnoi ekonomiky* [Deploying Productive Forces and Regional Economy], KNEU, Kyiv, Ukraine, P. 988.
7. Scientific Report (2018), "Territorial Development and Regional Policy in Ukraine: Challenges and Priorities for Sustainable Endogenous Growth of Ukrainian Regions in the Context of Modern Reforms", DU

«Instytut rehionalnykh doslidzhen imeni M. I. Dolishnoho NAN Ukrainy»; nauk. red. V. S. Kravtsiv, Lviv, Ukraine, P. 157, [Online], available at: <http://ird.gov.ua/irdp/p20180701.pdf>

8. Libanova, E.M. (2011), "Modernization of the Ukrainian Economy in the Context of Social Challenges", *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, vol 1, pp. 24–38, [Online], available at: <https://dse.org.ua/arhcive/15/2.pdf>

9. Maiorova, T.S. Kruk, V.V. and Shevchuk, Ya.V. (2015), "Capital investment: the nature and problems of implementation in crisis", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 21, pp. 12 – 16. – [Online], available at: http://www.investplan.com.ua/pdf/21_2015/4.pdf

10. Radevych, T.V. (2015), "Capital investment in Ukraine: current trends and prospects", *Stalyi rozvytok ekonomiky*, vol. 2, pp. 317 – 322.

11. Marmoza, A.T. (2013), *Teoriia statystyky* [Statistics theory], 2nd ed., Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine, P. 592.

12. Capital investment, percentage of GDP - classification of countries, The Global Economy. com, [Online], available at: https://ru.theglobaleconomy.com/rankings/Capital_investment/

13. Pashkov, M. Mashovets, K. Honchar, M. and others (2019), " The War in the Donbass: Realities and Prospects for Settlement", *Natsionalna bezpeka i oborona*, vol. 1 – 2, pp. 2 – 109.

Стаття надійшла до редакції 26.12.2019 р.